HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומשום שמנוניתא משום דמא מאי כי הדר סליק אשכחיה לר' זריקא אמר ליה האי נמי לא תבעי לך דאנא וינאי בריה דרבי אמי איקלען לבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי וקריבו לן קניא בקופיה ואכלנא מתקיף לה רב אשי ואיתימא ר' שמואל מזרוקיניא ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה אי נמי [א]מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא ורב נחמן חלטי ליה [ב]ברותחין וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר חלא אסיר אמר ליה אי חלא אסיר איהו נמי אסיר כי היכי דפליט הדר בלע רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן אייתו ליה כבדא שליקא ולא אכל אמרו ליה בר בי רב דלגיו לא אכיל ומנו רב בר שבא אמר להו רב נחמן גמעו לשבא כתנאי ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מתובלת אוסרת ונאסרת [א] שלוקה אוסרת ונאסרת א)רבה בר רב הונא אקלע לבי רבה בר רב נחמן אייתי לקמיה תלת סאוי טחאי אמר להו מי הוה ידעיתו דאתינא אמרו ליה מי עדיפת לן מינה דכתיב [1]וקראת לשבת עונג אדהכי אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא אמר להו אמאי עבדיתו הכי אמרו ליה אלא היכי נעביד אמר להו [ג]קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת וה"מ כבדא אבל [ד]טחלא שומנא בעלמא הוא כי הא ב)דשמואל עבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דעביד מלתא אתמר כבדא עילוי בשרא שרי דמא ג)משרק שריק כחלא עילוי בשרא אסור מאי טעמא חלב סרוכי מסריך רב דימי מנהרדעא מתני אפכא כחלא עילוי בשרא שרי מ"ט חלב שחוטה דרבנן כבדא עילוי בשרא אסור דם דאורייתא דרש מרימר [ה]הלכתא בין כבדא בין כחלא תותי בשרא שרי עילוי בשרא דיעבד אין לכתחלה לא רב אשי איקלע לבי רמי בר אבא חמוה חזייה לבריה דרמי בר אבא דקא

שפיד

ומשום שמנונית. קאמר דאוסרת את המתבשל עמה לפי שבולע מן הטרפה ואינה נאסרת אם של היתר היא ובשלה עם טרפה אינה נאסרת לפי שטרודה לפלוט כל שעה ואינה בולעת כלום אבל דמא דנפיק מינה דכשרה מיבעיא לי אי אסיר אחריני אי לא דאיכא למימר דמא דהיתירא הוא שהרי עיקרה דם וכל זמן שלא פירש פשיטא לי דמותר וכי פירש מיבעיא לי מאי: **קניא בקופיה.** הקנה עם כל המחובר לו הריאה והלב והכבד וכולן נתבשלו יחד: **דלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה.** וסימפוני הכבד שופכין דרך קנה הכבד לתוך קנה הגדול של ריאה ויוצא דם דרך חללו חוץ לקדרה: **אי נמי חליט הוה מעיקרא.** ונתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלוהו עם האחר ודמו המובלע בתוכו מותר כל זמן שלא יצא: **חלטי ליה בחלא.** צומתו בחומץ שהחומץ צומתו אשטרוינ"ט ושוב אינו פולט עולמית והדר מבשלי ליה עם בשר אחר: **חלא אסיר.** אותו חומץ שנצמת בו אסור דקסבר מוציא מקצת מן הדם: **כי היכי דפליט הדר בלע.** מאותו חומץ עצמו דכיון שנצמת ואינו טרוד לפלוט חוזר ובולע: **אמרו ליה בר בי רב דלגיו לא אכיל.** אמרו לו לרב נחמן תלמיד שנתארח אצלך אינו אוכל מה שהביאו לפניו: **גמעו לשבא.** הגמיאהו והלעיטהו לשבא על כרחו. על שם אביו קראו: **מתובלת.** התבלין מרככין אותה: **שלוקה.** הרבה מאד: **נאסרת.** לפי שלאחר שגמרה פליטתה חוזרת ובולעת: **תלת סאוי טחאי.** שלש סאין פת נקיה פניה טוחין בשמן ודבש: **מי עדיפת לן מינה.** יום השבת היה: **אמאי עבדיתו הכי.** אע"פ שדם הנבלע בו היתר הוא מיהו דם הכנוס בסמפונות דם הוא: **וחתוכא לתחת.** חתוכו למטה כשנתנוהו בתנור לצלות כדי שיזוב הדם ויצא: **והני מילי.** דבעי קריעה בכבדא מפני שדם כנוס לתוכו אבל טחלא אין בו דם ואפילו לקדרה שרי: **כי עביד מילתא.** הקזה: **כבדא עילוי בשרא.** בתנור היו צולין כל צלי שלהן וחודו של שפוד תלוי למטה וכשהכבד נתון תחלה ואחר כך הבשר נמצא הכבד עליון כשתולין אותו: **דמא משרק שריק.** אע"פ שזב מן הכבד על הבשר אין בכך כלום לפי שהדם ע"י צלי אינו נוח ליבלע אלא מחליק ונופל: **מסרך סריך.** נדבק ונבלע: **הלכתא כו'.** ולדידן אסור לגמרי לכתחלה לפי ששפודים שלנו אין תלויין אלא שוכבות ופעמים שמרים זנב השפוד ונמצא התחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חברו עליון הלכך בין שהכבד לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב אסור:

שפיד

כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא ורב נחמן חלטי ליה ברותחין. וא"ת ותפשוט מינה דאסור מדהוו צריכי למחלטיה וי"ל דלדידהו נמי הוה מספקא להו ולכך היו מחמירין ודוקא לבשל עם הבשר הוו חלטי ליה שלא תאסור הבשר אבל בפני עצמה אינה נאסרת:

רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן אייתו ליה כבדא שליקא ולא אכל. צריך לומר שלא היה נחלט ברותחין ולפי שלא היה בשר אחר עמו לא הוצרכו לחלטו אע"פ שפולט דם ואוסר הרוטב והכלים מזה לא היו חוששין כיון שהכבד עצמו מותר שאין לומר שנחלט וע"י כן היה רב נחמן מתירו אבל אם לא נחלט היה אוסרו ובר שבא היה סבור דחליטה אינה מועלת א"כ לא מייתי שפיר כתנאי דתנאים לא נחלקו בזה:

וחתוכיה לתחת. לבשלו בקדרה אחר צלייתו או מליחתו איירי דאי לאוכלו צלי למה לי חתוכה דמה שפולט שריק ונופל ב] ד) דמה שלא נפלט הוי דם האברים שלא פירש ושרי (א) פ' דם שחיטה ה) (כריתות דף כא) ואי משום דם סמפונות הכבד צריך קריעה אף לצלי דהוי בכרת אע"פ שלא פירש א"כ בטחול נמי אי איכא סמפונות למה לא יצטרך קריעה ועוד דסברא הוא דאין בטחול סמפונות וא"כ מה בא להשמיענו אבל דטחלא לא ובה"ג כתב האי מאן דמצלי כבדא בשלומיה צריך לחתוכיה מ"ט דאזיל דמא ומכניס בסמפונות והיכא דלא קרעיה לקרעיה לאחר בשולו וחותך ויצא דם הכנוס בסמפונות ולא חיישינן שמא דם הסמפונות חזר ונבלע בכבד דהא מסקינן בכילד צולין (פסחים דף עד:) דכבולעו כך פולטו:

אבל טחלא שומנא בעלמא הוא. היינו דוקא גוף הטחול הוא שומן אבל דם היוצא ממנו אסור כדתניא פ' דם שחיטה (כריתות דף כא:):

כבדא עילוי בשרא א] אסור. לכתחלה אסור לכ"ע אע"ג דבשרא עילוי בשרא שרי אפי' למאן דלית ליה בפרק כילד צולין (פסחים דף עד:) כבולעו כך פולטו משום דדם מישרק שריק בכבד שיש בו רוב דם שאינו יכול לצאת ע"י מליחה כמו בשאר בשר כדמשמע כוליה שמעתין לא שריק שפיר ולפירוש ר"ת לא ניחא כולי האי דבכולה שמעתין לא נסתפק בדם הכבד כ"א להקל ולהתיר בלא מליחה ולא להחמיר ואע"פ שדברנו לעיל שאינה בולעת מחמת שטרודה לפלוט לעולם מ"מ עיקר השמועה אינה מדבר זה ולכאורה משמע שמאותו טעם שדברנו בכח השמועה הוא בא לאסור כבדא עילוי בישרא ומיהו י"ל דקאי אמאי דאמרינן מקמי הך מילתא הני מילי כבדא שיש בו רוב דם אבל טחלא שומנא בעלמא הוא:

דמא משרק שריק. וא"ת למה לי האי טעמא תיפוק ליה דכבולעו כך פולטו וכ"ת דאצטריך להתיר אפילו למאן דלית ליה בכילד צולין (גז"ש) כבולעו כך פולטו אכתי קשה דמסקינן התם דמוליתא שריא אפילו לכתחלה מהאי טעמא והכא פסקינן דאסור לכתחלה לכולי עלמא ואי משום דפעמים נגלה הבשר שלמטה מן הכבד תחלה והכבד עדיין פולטת ונופל על הבשר וכשמסירין הבשר הרי בלע ולא היה לו שהות לפלוט א"כ בשרא עלוי בשרא נמי ליתסר מהאי טעמא כשהתחתון נגלה קודם ומסירין אותו מן השפוד ויש לומר דכבד שיש בו שפע דם לא אמרינן כבולעו כך פולטו והא דאמרינן בכילד צולין (גז"ש) דלב קורעו אחר בישולו משום דכבולעו כך פולטו אע"פ שיש בו שפע דם ג] הלב מתבשל ומתייבש במקומו בחלל הלב:

דם דאורייתא. אע"ג דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כא.) דם שבשלו אינו עובר עליו מ"מ תחלה כשנפלט עד שלא נתבשל היה דאורייתא אבל חלב שחוטה תחלתו דרבנן ומיהו קשה לפי מה שפירש ו) הקונטרס לעיל ז) דדם כבד אפילו פירש לאו דאורייתא מדלא חשיב ליה בפרק דם שחיטה (כריתות דף כא:) בהדי לב וטחול וכליות:

תותי בשרא שרי. וא"ת כחל היאך מותר תותי בשרא והלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל ואי בקרעו שתי וערב וטחו בכותל א"כ עילוי בשרא נמי ליתסרי דהא מותר לבשלו עם הבשר בקדרה וי"ל דהכא גרע טפי דאע"פ שקרעו עדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר וניכר שהוא בעין ויש ללמוד מכאן היתר פשוט דהיכא דקרעו שתי וערב וטחו בכותל דמותר לבשלו עם בשר בקדרה כדברי ר"ת ולא מצינו בקונט' שחולק עליו בזה דהא בהדיא שרי הכא תותי בשרא אע"פ שמנונית הבשר על הכחל ומה שנזהרים שלא לחתוך כחל רותח בסכין של בשר מנהג של הבל הוא דאפי' בשפוד אחד שרינן הכא לכתחלה כשהכחל למטה ואפי' עילוי בשרא לכתחלה הוא דאסור מטעם דפרישית אבל בדיעבד שרי:

מליח

עין משפט נר מצוה

עג א ב מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ז סמג לאוין קלז טוש"ע י"ד סי' עג סעיף ב:

עד ג טוש"ע שם סעיף א:

עה ד מיי' שם הל' ט וסמג שם טוש"ע י"ד סי' עד:

עו ה מיי' שם הלכה ח [ופ"ט הלכה יד] טוש"ע י"ד סי' עג סעיף ד וסי' ל סעיף ד:

לעזי רש"י

אשטרוינ"ט [אישטריינ"ט]. סוגר.

שיטה מקובצת

א] שלוקה אוסרת ונאסרת. נ"ב עי' תוס' זבחים דף צ' ע"ב: ב] דמה שפולט שריק ונופל ומה שלא נפלט הוי דם האברים שלא פירש ושרי ואפי' מצות פרוש אין בו כדאמרי' פ' דם שחיטה ואי: ג] אע"פ שיש בו שפע דם דם הלב מתבשל:

רבינו גרשום

קריבו ליה קניא בקופיה ואכלן. כלומר קריבו ליה הכבד עם הריאה והקיבה והלב דנשלק כמו שהוא ואכלן ש"מ דאינה נאסרת: דלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה. כלומר שהדם פלט חוץ לקדרה: אי נמי מחלט הוה חליט מעיקרא. כלומר חלטי ליה בחלא מעיקרא דשלקי ליה דנפק כולי דמא מעיקרא דשלקי לה: חלא אסיר. כלומר דפליט דמא בחלא: גמעוה לשבא. כלומר אכלוה בעל כרחיה: מתובלת אוסרת ונאסרת. כלומר דמחמת תבלין יש בה סדקין ובולעת: טחיי. מיני מאכל: דמא משריק שריק. כלומר הדם של כבד משלשל למטה ואינו זב לבשר שקרוב לו: חלבא מסריך סריך. כלומר אינו זב למטה אלא סריך למעלה ונכנס לבשר ובולע הבשר:

מסורת הש"ס

א) [שבת קיט.], ב) [שם קכט.], ג) [נ"ל משריג שריג ערוך ערך שרג ב'], ד) [נ"ל ומה], ה) [ליתא שם ועיין תוס' לעיל יד. ד"ה ונסבין], ו) [נ"ל ר"ת], ז) [דף קי: ד"ה כבדא],

תורה אור השלם

1. אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר:
ישעיהו נח יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וחתוכיה וכו' ושרי כדאמרי' פ' דם שחיטה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה כבדא עילוי בשרא שרי וכו' כצ"ל:

מוסף רש"י

טחאי. רקיקין טחין פניהן בשומן אליה או בשמן (שבת קיט.). מי עדיפת לן מינה. כלום אתה חשוב לנו מן השבת, לכבוד שבת הכנוס ולא היינו יודעים שתבא (שם). דטחלי. טחול, סומקא חלף סומקא (שם קכט.).